

INTERVIURI

Despre justiție și judecători

Interviuri cu domnii Marc Levy și Marc Trévidic

Keywords: interview, judicial system, magistracy, independence, public trust, justice, judges, reform

Marc Levy

Marc Levy (scris uneori și Marc Lévy) este unul dintre cei mai citați scriitori francezi ai momentului, el însuși considerându-se un "scriitor popular". Romanele sale, printre care se numără "Toate acele lucruri pe care nu ni le-am spus", "Șapte zile pentru o eternitate", "Copiii libertății", "Te voi revedea", "Și dacă e adevărat", "Prima zi", se bucură de numeroase traduceri și de un succes deosebit în rândul publicului.

1. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe din Franța pentru a vă proteja drepturile, ați avea încredere în sistemul judiciar?

În general da, dar nu față de toate instanțele de judecată. Într-o după-

amiază, am asistat în calitate de martor la o ședință a unei instanțe corecționale, iar ceea ce am trăit nu a fost o frumoasă lecție de justiție.

2. Ce măsuri credeți că ar trebui luate pentru a consolida independența justiției și a câștiga încrederea francezilor (avocați, magistrați, judecători, procurori etc.)?

Cred că cel mai mare risc pentru un magistrat este să cedeze "rutinei". Obişnuința care se formează din înțelegerea anumitor lucruri, prin repetarea unor delictе și infracțiuni care se aseamănă, prin ascultarea unor inculpați care își susțin nevinovăția în același mod sau asemănător, poate dăuna calității de a asculta a magistratului și, *de facto*, imparțialității sale.

Procurorii și avocații ar trebui, de exemplu, să-și alterneze din când în când funcțiunile lor.

Un judecător ar trebui să facă anual, în fața colegilor săi, un bilanț al hotărârilor pe care le-a dat.

Și, astfel cum contribuabilul este uneori controlat de administrație, judecătorul ar trebui să facă obiectul unui control din perspectiva unei sau altei cauze pe care a judecat-o. Cum s-ar întâmpla în cazul oricărui cetățean, aceasta l-ar obliga la o vigilență sporită în fiecare an.

Chirurgul care comite o eroare din neglijență este dur sancționat, polițistul de

asemenea; din punctul meu de vedere, judecătorul exercită una dintre cele mai importante responsabilități în cadrul societății. Rolul său este un model pentru întreaga societate. El trebuie supus aceleiași rigori care obligă un medic.

3. Care ar trebui să fie rolul unui Ministru al Justiției, membru al guvernului (și solidar cu deciziile luate de guvern)?

Rolul său este să garanteze independența justiției și să garanteze că aceasta dispune de mijloacele necesare unei funcționări perfecte. Într-o democrație veritabilă, el nu ar trebui numit de președinte sau de primul ministru, ci ar trebui ales direct de popor sau, cel puțin, de către o înaltă autoritate judiciară, independentă de putere. Prin acțiunea sa, acesta ar trebui să garanteze populației o independență integrală a justiției. Justiția nu va fi niciodată pe deplin independentă, atâta timp cât cel care se află în vârful ierarhiei va depinde de autoritatea președintelui sau a primului ministru.

4. Care sunt măsurile ce ar trebui adoptate pentru a permite o separare “definitivă” a puterilor politică și judiciară (o utopie)?

Cred că v-am dat o versiune a speranței (utopice) în răspunsul de la întrebarea precedentă.

5. Susțineți ideea că procesele ar trebui filmate și apoi difuzate?

Difuzate, nu știu, justiția nu ar trebui să devină un spectacol și cei care o fac nu ar trebui tentați în niciun fel să devină actori. Pentru mine, riscul unei derive ar fi mult prea serios. Filmate, da, aceasta ar facilita revederea proceselor și ar permite celor care studiază justiția să învețe probabil mai multe lucruri decât din simpla lectură a cărților.

6. În opinia dvs., judecătorul ideal există sau ar avea încă loc să se nască?

Judecătorul ideal există cu siguranță în persoana numeroșilor judecători care își exercită funcția cu pasiune și curaj. Justiția depinde, înainte de toate, de trăsăturile de caracter ale celor chemați să o înfăptuiască.

Marc Trévidic

Marc Trévidic este judecător de instrucție la Tribunalul de Mare Instanță din Paris, departamentul antiterorism. Este un susținător al instituției judecătorului de instrucție în sistemul penal francez, în special datorită independenței pe care acesta o poate asigura urmării penale, poziție care l-a adus în conflict cu puterea executivă, interesată să desființeze această instituție. Marc Trévidic s-a remarcat prin instrumentarea unor dosare cu o mare sensibilitate politică (atentatul din strada Copernic, atentatul de la Karachi sau asasinatul călungărilor de la Tibhirine), precum și prin publicarea cărții “Au coeur de l’antiterrorisme” (Paris, JC Lattès, 2011). Începând cu 2009, acesta este președintele Asociației Franceze a Magistraților de Instrucție.

1. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe din Franța pentru a vă proteja drepturile, ați avea încredere în sistemul judiciar?

Încrederea într-un sistem judiciar este întotdeauna relativă. Totuși, chiar dacă justiția franceză este din ce în ce mai lentă din cauza supraglomerării și a mijloacelor modeste, ea și-a păstrat atuuri importante. În primul rând, corupția este foarte redusă în sistemul judiciar francez.

În al doilea rând, accesul la justiție este relativ ușor. Datorită acestor realități, se constată un paradox: justiția franceză nu a fost nicicând atât de deplânsă de francezi pentru lentoarea sa, dar, în ciuda acestui fapt, francezii apelează din ce în ce mai mult la justiție, atât în materie civilă, cât și în materie penală.

2. Ce măsuri credeți că ar trebui luate pentru a consolida independența justiției și a câștiga încrederea francezilor (avocați, magistrați, judecători, procurori etc.)?

Independența justiției depinde de statutul actorilor săi, dar și de mijloacele de care dispune. În materie penală, trebuie analizată situația principalilor actori pentru a determina dacă justiția este în mod real independentă. Acești actori sunt, în esență, în cursul anchetei, poliția judiciară, procurorul, avocații, judecătorul de instrucție și judecătorul de libertăți și detenție. Poliția judiciară, chiar dacă se stipulează că trebuie să urmeze ordinele magistraților în derularea anchetei, depinde ierarhic de puterea executivă. Principalul handicap al acestui sistem, în termeni de independență, este că magistrații (procurorii și judecătorii de instrucție) nu decid cu privire la numărul sau dotarea anchetatorilor care sunt puși la dispoziția lor pentru fiecare anchetă. Din acest motiv, puterea executivă va pune la dispoziția justiției mijloace importante pentru anchetele în privința cărora se dorește o finalizare și, evident, mijloace mai puțin importante când o anumită anchetă o deranjează. Subordonarea ierarhică a poliției judiciare justiției ar reprezenta singura soluție la această problemă.

Procurorul este el însuși supus ierarhic puterii executive. Desigur, el nu

poate, teoretic, să primească decât ordine privind urmărirea penală, iar nu de clasare, dar în cauzele sensibile este evident că decizii de clasare au fost motivate de rațiuni exclusiv politice.

Puterea de rezistență a unui procuror este în realitate destul de redusă, dacă avem în vedere că evoluția sa profesională se află în mâinile puterii executive. Din acest motiv, ar trebui ca cel puțin puterea executivă să nu mai poată decide cu privire la avansarea procurorilor. Mai precis, ar trebui aliniată regulile privind numirea procurorilor de cele privind numirea judecătorilor. S-ar impune deci un aviz conform al Consiliului Superior al Magistraturii, iar nu doar un aviz consultativ, pentru mutarea procurorilor. Avocații sunt, de asemenea, actori importanți, dar ajutorul juridic în Franța este mult insuficient pentru ca fiecare cetățean să dispună de o apărare eficientă.

Judecătorii de instrucție sunt un element esențial al sistemului nostru, deoarece sunt singurii actori ai anchetei independenți în mod real și sunt sesizați cu dosarele cele mai sensibile, în instrumentarea cărora independența justiției este esențială. Ar fi deci de dorit ca instituția judecătorului de instrucție să fie mai curând întărită decât atacată, soluție pe care o reținuse și legiuitorul în martie 2007. Legea din martie 2007 prevedea colegialitatea instrucției și o consolidare a efectivelor judecătorilor de instrucție pentru a permite această colegialitate. Deciziile importante (punerea în mișcare a acțiunii penale, arestarea preventivă, trimiterea cauzelor în fața instanțelor corecționale sau criminale, scoaterea de sub urmărire penală) ar fi astfel luate de trei judecători, iar nu de unul singur, aspect important, de natură să liniștească justițiabilii.

Această lege nu a fost încă pusă în aplicare. Data intrării sale în vigoare a fost amânată pentru 2014, în contextul discuțiilor legate de suprimarea judecătorului de instrucție.

Fiind ultimul actor în ancheta penală, judecătorul de libertăți și detenție (JDL)

este o instituție cu rezultate dezamăgitoare în practică. Mijloacele reduse de care dispune îl împiedică să efectueze un control veritabil cu ocazia autorizațiilor solicitate de procurori în cadrul anchetelor (autorizația de ascultare a convorbirilor telefonice pentru o durată maximă de o lună, autorizația de efectuare a unei percheziții nocturne sau în cursul actelor premergătoare...). Acest judecător, cunoscând doar imperfect dosarul pe care nu-l urmărește în timp, a fost adesea un "judecător tampon". Un remediu pentru această stare de fapt, ar fi ca JLD, asemenea judecătorului de instrucție, să urmărească dosarele pe care le controlează și să nu poată fi înlocuit din aceste dosare de președintele tribunalului, atunci când măsurile dispuse de el deranjează.

3. Care ar trebui să fie rolul unui Ministru al Justiției, membru al guvernului (și solidar cu deciziile luate de guvern)?

Ministerul Justiției este unul dintre cele mai importante ministere ale puterii executive. Rolul său ar trebui să fie, înainte de toate, de asigurare a executării legilor în domeniul justiției, ceea ce implică elaborarea de decrete, hotărâri, circulare și directive de politică penală, dar și să acționeze astfel încât justiția, ca serviciu public, să poată funcționa normal, prin punerea la dispoziția sa a mijloacelor umane și materiale suficiente. În niciun caz și sub nicio formă, Ministrul Justiției nu ar trebui să intervină în dosare. Or, practica de a întocmi periodic rapoarte privind "dosarele sensibile" în atenția Cancelariei este în contradicție flagrantă cu acest principiu. În schimb, Ministrul Justiției are un rol foarte important de jucat în domeniul internațional (pregătirea normelor internaționale, a unor texte care să permită o cooperare judiciară mai eficace...).

4. Care sunt măsurile ce ar trebui adoptate pentru a permite o separare "definitivă" a puterilor politică și judiciară (o utopie)?

Nu este nicio utopie în a dori o veritabilă separare a puterilor. Pentru aceasta, carierele magistraților nu trebuie să depindă deloc de executiv, persoanele numite în cadrul Consiliului Superior al Magistraturii trebuie să ofere garanții incontestabile, iar intervențiile puterii politice în dosare să fie nu doar interzise, ci sancționate și ca justiția să aibă o anumită autonomie în gestiunea mijloacelor, cu precădere să încorporeze poliția judiciară.

5. Susțineți ideea că procesele ar trebui filmate și apoi difuzate?

Problema aceasta mă lasă puțin perplex. Filmarea unui proces nu este lipsită de consecințe. Actorii procesului, atunci când sunt filmați, adoptă un comportament diferit. O anumită libertate a vocii sau a atitudinii tinde să dispară în cazul neprofesioniștilor (martori, învinuiți, victime), în timp ce profesioniștii riscă să facă un mic «joc de cinema».

Evident, când procesul are o dimensiune istorică (de exemplu un genocid), este important să fie filmat pentru a-l fixa în memoria colectivă. În afara acestor cazuri deosebite, aspectul esențial este ca ședințele să fie publice, deschise jurnaliștilor. Procedurile secrete, de genul tranzacțiilor din sistemul anglo-saxon, sunt în schimb periculoase. Cauze importante pot fi astfel tratate în deplină opacitate, iar opacitatea nu prea are ce căuta în tipul de justiție făcută în numele poporului francez.

6. În opinia dvs., judecătorul ideal există sau ar avea încă loc să se nască?

Nu există judecător ideal. Este evident că o justiție făcută de un complet colegial este mai bună. Colegialitatea completului este singura garanție valabilă.

**Interviuri realizate de Ștefania
Marinescu și Dragoș Călin.
Traducerea și adaptarea au fost efectuate
de Anamaria Groza.**